

MERSİN SİLİFKE İLÇE JANDARMA KOMUTANLIĞI NEZARETHANELERİ ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2025/18

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulu'nun 6/5/2025 tarihli ve 2025/301 sayılı kararıyla oy birliğiyle kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR.....	iii
I. GİRİŞ.....	4
II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER.....	5
A. Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethaneleri.....	5
B. Atakent Jandarma Karakol Komutanlığı	9
C. Narlıkuyu Jandarma Karakol Komutanlığı	12
III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	14
A. Değerlendirme	14
B. Tavsiyeler.....	14

KISALTMALAR

AIÖK/CPT	: Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi
BM	: Birleşmiş Milletler
cm	: Santimetre
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
m²	: Metrekare
OPCAT	: İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol
TİHEK	: Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
UÖM	: Ulusal Önleme Mekanizması
UPS	: Kesintisiz Güç Kaynağı

I. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK): 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu ile insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere kurulmuştur.

2. Türkiye, 14/9/2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'in 1'inci maddesine göre Protokolün amacı: *“bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, gayriinsani veya küçültücü muamele veya cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır.”*

3. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (k) bendi uyarınca UÖM: *“İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi”* ifade etmektedir.

4. Suç işlediği şüphesi somut delillerin varlığı ile kuvvetle muhtemel olan kişinin kolluk kuvvetleri tarafından özgürlüğünden yoksun bırakılmasına ilişkin genel hükümler 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)'da düzenlenmiştir. CMK'nın 99'uncu maddesine göre; *“gözetimine alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethanelerin maddi koşulları, bu kişinin hangi görevlinin sorumluluğuna bırakılacağı, sağlık kontrolünün nasıl yapılacağı, gözetim işlemlerine ilişkin kayıt ve defterlerin nasıl tutulacağı, gözetimine alınmanın başlangıcında ve bu tedbire son verildiğinde hangi tutanakların tutulacağı ve gözetimine alınan kişiye hangi belgelerin verileceği ile kolluk tarafından gerçekleştirilen yakalama işlemlerinin yürütülmesinde uyulacak kuralların yönetmelikle gösterileceği”* hükme bağlanmıştır.

5. 1/6/2005 tarihli ve 25832 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yakalama, Gözetimine Alma ve İfade Alma Yönetmelik'inin 4'üncü maddesi mucibince

nezarethane; “şüpheli veya sanıkların haklarındaki işlemlerin tamamlanıp adli mercilere sevk edilinceye kadar bekletilmesi amacıyla yapılmış yerleri” ifade eder şeklinde tanımlanmıştır.

6. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (j) bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin bulundukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Bu kapsamda; özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin tutulduğu nezarethanelere ziyaretler düzenlemek TİHEK’in görev ve yetki alanı kapsamındadır.

7. Anılan görevin icrası kapsamında, 27/11/2024 tarihinde Mersin Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı¹ Nezarethanelerine **habersiz** bir ziyaret gerçekleştirilmiştir. Ziyaret Heyetinde; İnsan Hakları ve Eşitlik Uzmanı ..., İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcıları ... ve ... , Psikolog ... ile Kurumumuzun talebi üzerine Mersin Valiliği tarafından görevlendirilen Hekim ... yer almıştır.

8. Ziyaret, Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı yetkilileri ile yapılan ön görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK’in UÖM görev ve yetkileri, ziyaretin amacı ve yöntemi hakkında bilgilendirme yapılmış, Komutanlık ve faaliyetleri ile ilgili genel bilgiler alınmıştır. Görüşmenin ardından Heyet, Komutanlığa bağlı nezarethaneleri incelemiştir. Ziyaret bitiminde İdare ile son bir toplantı yapılmış; ilk tespit ve gözlemler paylaşılmış; ziyaret sonrası hazırlanacak raporun İdare ve ilgili kurumlarla paylaşarak tavsiyelerin takip edileceği ve takip ziyareti de yapılabileceği bilgisi verilmiş olup ilgili bilgi ve belgeler alınarak ziyaret sonlandırılmıştır.

9. Bu rapor, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 8/2/2024 tarihli ve 2024/230 sayılı kararı ve Başkanlık Makamının 15/11/2024 tarihli ve 44118 sayılı oluruna istinaden 27/11/2024 tarihinde Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethanelerine gerçekleştirilen ziyaret neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

II. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

A. Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı Nezarethaneleri

10. Silifke’de bulunan İlçe Jandarma Komutanlığı hizmet binası 1984 yılında inşa edilmiş olup aynı yıl hizmet vermeye başlamıştır. Komutanlık 2.200 metrekare (m²) açık alan

¹ Bundan sonra Komutanlık olarak ifade edilecektir.

üzerinde 300 m² kapalı alanda hizmet vermektedir. Komutanlığın ilçe merkezine uzaklığı 1,5 kilometre olup, toplu taşıma ile ulaşım mümkündür

11. Ziyaret tarihinde nezarethane tutulan² bulunmamaktadır.

12. Hizmet binası ve nezarethane binaları birbirinden bağımsız iki bina olarak inşa edilmiştir. Hizmet binası girişinde engelli rampası bulunmakta, nezarethane binasının girişinde engelli rampası bulunmamaktadır.³

13. Komutanlık bünyesinde cinsiyete göre ayrılmış 2 nezarethane odası bulunmaktadır.

14. Her bir nezarethane odasının standartlara uygun olarak 360 santimetre (cm) genişliğinde, 400 cm uzunluğunda ve 280 cm yüksekliğinde olduğu ölçümlerle tespit edilmiştir.⁴

15. Her bir nezarethane odasında; yere sabitlenmiş, üzerinde siyah renkte vinleks ile kaplı silinebilir sünger mevcut olan, yatmaya ve oturmaya müsait, kapasite sayısı kadar oturak bulunmaktadır.⁵ Fazla sayıda tutulan olduğunda İlçe Jandarma Komutanlığına bağlı Atakent ve Narlıkuyu Karakol Komutanlıkları nezarethanelerinin kullanıldığı öğrenilmiştir.

16. Nezarethane odalarında pil ile çalışan acil çağrı butonlarının olduğu görülmüştür. Tutulanların acil durum butonuna basarak nöbetçi personel ile iletişime geçtiği öğrenilmiştir.

² Nezarethanelerde bulunan özgürlüğünden mahrum bırakılanlar için kısaca “tutulan” ifadesi kullanılacaktır.

³ 1/7/2005.tarihli ve 5378 Sayılı Engelliler Hakkında Kanun, Geçici Madde: 2 “Kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmî yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve benzeri sosyal ve kültürel alt yapı alanları ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından yapılmış ve umuma açık hizmet veren her türlü yapılar bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren sekiz yıl içinde engellilerin erişebilirliğine uygun duruma getirilir.”

⁴ Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi, (AİÖK) Standartları, Nezarethane, CPT/Inf (92) 3, para.43: “Bir polis hücre (veya bir başka tür gözaltındaki kişinin / mahkûmun kalacağı yer) için makul büyüklüğün ne olduğu zor bir sorudur. Böyle bir değerlendirme yaparken göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır. Ancak CPT heyetleri bu konuda genel kuralları belirleme ihtiyacı hissetmişlerdir. Birkaç saatten daha uzun süreli kalışlar için tek kişilik polis hücrelerinin değerlendirilmesinde halen kullanılan (asgari standart değil, arzu edilen düzey olarak görülen) kriterler şunlardır: 7 metrekafe civarında, duvarlar arasında 2 metre veya daha çok, tavan ve taban arasında 2.5 metre mesafe olan yerler.”

Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25’inci maddesinin birinci fıkrasına göre; “Nezarethaneler en az 7 metrekafe genişliğinde, 2,5 metre yüksekliğinde ve duvarlar arasında en az 2 metre mesafe olacak şekilde düzenlenir. Yeterli doğal ışıklandırma ve havalandırma imkânları sağlanır. Ancak, şüpheli sayısının çokluğu sebebiyle nezarethane imkânlarının yetersiz olması durumunda, nezarethaneler için öngörülen fizikî şartlara sahip başka yerler de kullanılabilir.”

⁵ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmeliği’nin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25’inci maddesinin ikinci fıkrasına göre; “Nezarethanelerde gözaltına alınan kişilerin yatmaları ve oturmaları için yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yerleri bulundurulur.”

17. Nezarethanede kapasitesiyle eşit sayıda battaniyenin hazır bulundurulduğu, battaniyelerin temiz durumda olduğu ve kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi için kenar lastiklerinin kesilmiş olduğu görülmüştür.⁶

18. Nezarethane odaları içerisinde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve banyo bölümü yarım kapı ile yatma/oturma alanından ayrılmıştır. Kamera görüntülerinde yapılan incelemede mahremiyetin ihlal edilmediği, tuvalet ve banyo alanlarının kamera açısında olmadığı görülmüştür.⁷ Tutulanan kendisine zarar vermesini önlemek için banyo duş başlığı ve hortumunun duvara gömülü olduğu görülmüştür. Tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu bununla birlikte banyo ve tuvaletin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı görülmüştür.

19. Nezarethanedeki banyo ve lavabolarda sıcak su bulunmadığı görülmüş, Komutanlık tarafından nezarethanelerde sıcak su hizmeti olmadığı belirtilmiştir.⁸

20. Tuvalet ve banyo bölümünde sıvı sabun, tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, şampuan gibi ürünlerin bulunmadığı görülmüş, bu ürünlerin ihtiyaç halinde tutulanlara verildiği ifade edilmiştir. Bölümde yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

21. Nezarethane bölümlerinin her gözaltı işlemi sonrasında temizlendiği ve haftalık olarak rutin temizlik yapıldığı belirtilmiştir.

22. Nezarethanelerin ilaçlamalarının belediye tarafından rutin olarak yapıldığı ifade edilmiştir.

23. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridorda yer alan lambalar, doğal aydınlatmasının ise oda içindeki parmaklıklı ve telli pencerelerden gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür.

24. Havalandırmanın klima sistemi vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise koridorlarda yer alan kalorifer petekleriyle veya ihtiyaca göre klimayla sağlandığı görülmüştür.

25. Tutulanların yemek ihtiyacının kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği şeklinde üç öğün olarak öğretmenevinden temin edildiği belirtilmiştir. Diyet yemek ihtiyacı halinde diyet menü de verildiği ifade edilmiştir.

⁶ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi (AİÖK)'ne göre; "(...) nezarettede gece kalmak zorunda olan kişilere temiz şilte ve battaniye verilmelidir. (...)." Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 7, para. 42

⁷ "(...) nezaretteki kişiler mahremiyete uygun şartlarda tuvalet imkânına ve yıkanmak için uygun şartlara sahip olmalıdır. (...)." Bkz. AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) - Rev. 2010, s. 13, para. 47.

⁸ AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002), s. 8, para. 42. "(...) Nezaretteki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkânlarına sahip olmalıdır. (...)."

26. Tutulanların sağlık muayenelerinde hekime bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği ifade edilmiştir. Tutulanın yanında ilacının bulunmaması halinde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre hekim tarafından reçete edilen ilaçların temin edilerek tutulana ulaştırıldığı belirtilmiştir.

27. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir. Ambulansın Komutanlığa ulaşma süresinin 10 dakika olduğu öğrenilmiştir.

28. İbadet etmek isteyen kişiler için Komutanlıkça seccade temin edildiği ifade edilmiştir.

29. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter⁹ kayıtları incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafî veya tercüman talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı görülmüştür.

30. Komutanlıkta avukat görüşme odasının bulunmadığı görülmüş ve tutulanlar ile müdafilerinin içerisinde güvenlik kamerası bulunmayan bir personel odasında görüşebildiği öğrenilmiştir.

31. Komutanlıkta sesli-görüntülü kayıt yapan kamera sisteminin mevcut olduğu bir ifade alma odasının bulunduğu görülmüştür.

32. Komutanlıkta 15 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethane odalarını gören 2 kamera ve koridorda 1 kamera bulunmaktadır. Kamera görüntü kayıtlarının 30 gün süreyle saklandığı tespit edilmiş, gözaltı işlemi olduğunda nezarethane görüntü kayıtlarının harici bellekte ayrıca yedeklendiği öğrenilmiştir. Kamera sisteminin UPS'e (kesintisiz güç kaynağı sistemi) bağlı olduğu, elektrik kesintilerinde jeneratörün devreye girdiği ve kayıtlarda kesinti yaşanmadığı ifade edilmiştir. Kamera kayıtlarında yapılan incelemede herhangi bir kör nokta olmadığı tespit edilmiştir.

⁹ Yakalama, Gözaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik'in "Nezarethaneye alınanların kaydına ait defter" başlıklı 12'nci maddesinde; "Gözaltı işlemleri nezarete alınanların kaydına ait deftere yazılmak suretiyle tespit edilir. Denetime tâbi olan bu defterde: (...) c) Giriş işlemleri; 1) Yakalamanın yeri, tarihi ve saati, 2) Giriş tarihi ve saati, (...) e) Çıkış işlemleri; 1) Çıkarıldığı tarih ve saat, (...) belirtilir." hükmü yer almaktadır.

33. Nezarethanelerin bulunduğu koridorun girişine yakalanan/gözüaltına alınan kişilerin sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirme formlarının Türkçe, Arapça, Fransızca, Rusça, Almanca ve İngilizce olarak 6 dilde asılı olduğu tespit edilmiştir. Türkçe bilmeyen yabancı uyruklu kişilere uygulanacak işlemlerde tercüman¹⁰ marifetiyle iletişim sağlandığı ve hakları konusunda bilgilendirildikleri ifade edilmiştir.

34. Nezarethane talimatnamesi¹¹ ve sanık hakları formunun mevcut olduğu öğrenilmiştir.

35. Tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para vb. eşyalarının emanet dolaplarında saklandığı öğrenilmiştir.

36. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında İnsan Hakları, Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim, İşkence ve Kötü Muameleyi İnceleme ve Belgelendirme Eğitimi aldığı ifade edilmiştir.

B. Atakent Jandarma Karakol Komutanlığı

37. 2019 yılında inşa edilmiş olup aynı yıl faaliyete başlayan Komutanlık, 2.900 m² açık alan üzerinde 445 m² kapalı alanda hizmet vermektedir.

38. Ziyaret tarihinde nezarethanelerde tutulan bulunmamaktadır.

39. Nezarethane girişinin zeminle aynı yükseklikte ve engelli bireylerin erişimine uygun olduğu görülmüştür.

40. Komutanlık bünyesinde cinsiyete göre ayrılmış 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Her bir nezarethane odası 400 cm uzunluğunda, 360 cm genişliğinde ve 280 cm yüksekliğindedir.

41. Her bir nezarethane odasında; yere sabitlenmiş, üzerinde siyah renkte vinleks ile kaplı silinebilir sünger mevcut olan, yatmaya ve oturmaya müsait, kapasite sayısı kadar oturak bulunmaktadır.

42. Nezarethane odalarında acil çağrı butonlarının olduğu görülmüştür.

¹⁰ AİÖK Standartları, Nezarethanelerde CPT standartlarının uygulanmasına ilişkin gelişmeler, CPT/Inf (2002) 15, para. 44; “Özgürlüğü kısıtlanmış kişilerin hakları, bu kişiler söz konusu hakları bilmediği sürece pek bir değer taşımamaktadır. Bu nedenle polis nezaretine alınan kişilere gecikme olmadan ve anladıkları bir dilde hakları konusunda sarıh olarak bilgi verilmesi şarttır. Bunun gerçekleşmesini sağlamak için, polis tarafından gözüaltına alınan kişilere, söz konusu hakları açık bir biçimde belirten bir form nezaretlerinin başında sistematik olarak verilmelidir. Ayrıca söz konusu kişilerden, hakları konusunda bilgilendirildiklerine dair bir ifadeyi imzalamaları da istenmelidir.”

¹¹ Yakalama, Gözüaltına Alma ve İfade Alma Yönetmelik’inin “Nezarethane ve ifade alma odası” başlıklı 25’inci maddesinin beşinci fıkrasına göre “Nezarethane girişine, onaylanmış nezarethane talimatı asılır.”

43. Nezarethanede kapasitesiyle eşit sayıda battaniyenin hazır bulundurulduğu, kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi için battaniyelerin kenar lastiklerinin kesilmiş olduğu görülmüştür.

44. Nezarethane odaları içerisinde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve banyo bölümü yarım kapı ile yatma/oturma alanından ayrılmıştır. Kamera görüntülerinde yapılan incelemede mahremiyetin ihlal edilmediği görülmüştür. Tutulanan kendisine zarar vermesini önlemek için banyo duş başlığı ve hortumunun duvara gömülü olduğu görülmüştür. Tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu bununla birlikte banyo ve tuvaletin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı görülmüştür. Engelli tutulan olması durumunda komutanlık içerisinde yer alan engelli tuvaletinin kullanılabileceği ifade edilmiştir.

45. Tuvalet ve banyolarda sıcak su hizmeti bulunmamaktadır.

46. Tuvalet ve banyo bölümünde sıvı sabun, tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, şampuan gibi ürünlerin bulunmadığı görülmüş, bu ürünlerin ihtiyaç halinde tutulanlara verildiği öğrenilmiştir. Bu bölümde yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

47. Nezarethane bölümlerinin haftalık periyotlarla temizlendiği ayrıca her gözetim işlemi sonrasında detaylı olarak temizlendiği belirtilmiştir.

48. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridorda yer alan lambalar ile doğal aydınlatmasının ise oda içindeki parmaklıklı ve telli pencerelerden gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür.

49. Havalandırmanın klima sistemi vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise koridorlarda yer alan kalorifer petekleriyle sağlandığı görülmüştür.

50. Tutulanların yemek ihtiyacının kahvaltı, öğle yemeği ve akşam yemeği şeklinde üç öğün olarak öğretmenevinden temin edildiği belirtilmiştir. Diyet yemek ihtiyacı halinde diyet menü de verildiği ifade edilmiştir.

51. Tutulanların sağlık muayenelerinde hekime bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği ifade edilmiştir. Tutulanın yanında ilacının bulunmaması halinde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre hekim tarafından reçete edilen ilaçların temin edilerek tutulana ulaştırıldığı bilgisi edinilmiştir.

52. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre görevli personel eşliğinde

tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkini sağlandığı ifade edilmiştir. Ambulansın Komutanlığa ulaşma süresinin 13 dakika olduğu öğrenilmiştir.

53. İbadet etmek isteyen kişiler için seccade temin edildiği ifade edilmiştir.

54. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafii veya tercüman talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı görülmüştür.

55. Komutanlıkta avukat görüşme odası ve teşhis odası olarak ortak bir oda kullanıldığı görülmüş, oda sayısının yetersiz olması nedeniyle böyle bir uygulama yapıldığı öğrenilmiştir.

56. Komutanlıkta sesli-görüntülü kayıt yapan kamera sisteminin mevcut olduğu bir ifade alma odasının bulunduğu görülmüştür.

57. Komutanlıkta 20 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethane odalarını gören 2 kamera ve koridorda 1 kamera bulunmaktadır. Kamera görüntü kayıtlarının sistemin hafızasının yetersiz olması nedeniyle 2 gün süreyle saklandığı tespit edilmiştir, gözaltı işlemi olduğunda nezarethane görüntü kayıtlarının harici bellekte ayrıca yedeklendiği öğrenilmiştir. Kamera sisteminin UPS sistemine bağlı olduğu, elektrik kesintilerinde jeneratörün devreye girdiği ve kayıtlarda kesinti yaşanmadığı ifade edilmiştir. Kamera kayıtlarında yapılan incelemede herhangi bir kör nokta olmadığı tespit edilmiştir.

58. Komutanlıkta yangın tüpü, yangın alarm sistemi ve yangın merdiveni mevcuttur.

59. Tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para vb. eşyalarının emanet dolaplarında saklandığı öğrenilmiştir.

60. Nezarethane talimatnamesinin koridorda asılı olduğu görülmüştür.

61. Nezarethanelerin bulunduğu koridorun girişine yakalanan/gözaltına alınan kişilerin sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirme formlarının 5 dilde asılı olduğu tespit edilmiştir.

62. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında İnsan Hakları, Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim, İşkence ve Kötü Muameleyi İnceleme ve Belgelendirme Eğitimi aldığı ifade edilmiştir.

C. Narlıkuyu Jandarma Karakol Komutanlığı

63. 1978 yılında inşa edilip aynı yıl hizmete başlayan Komutanlık hizmet binası, 2.380 m² açık alan üzerinde 420 m² kapalı alanda hizmet vermekte olup ziyaret tarihinde kısmen tadilatla olduğu görülmüştür.

64. Komutanlık Silifke şehir merkezine 15 dakika uzaklıkta olup toplu taşıma ile ulaşım imkânı mevcuttur.

65. Ziyaret tarihinde nezarethanede tutulan bulunmamaktadır.

66. Komutanlık ana hizmet binasının ve nezarethane binasının girişinde merdiven mevcut olup engelli rampası bulunmamaktadır.

67. Komutanlık yerleşkesi üzerinde ayrı bir bina içerisinde cinsiyete göre ayrılmış 2 nezarethane odası bulunmaktadır. Her bir nezarethane odasının 370 cm genişliğinde, 280 cm yüksekliğinde ve 370 cm uzunluğunda olduğu görülmüştür.

68. Her bir nezarethane odasında; yere sabitlenmiş, üzerinde siyah renkte vinleks ile kaplı silinebilir sünger mevcut olan, yatmaya ve oturmaya müsait, kapasite sayısı kadar oturak ve yastık bulunmaktadır. Ayrıca tutulanların oturabileceği sabit banklar mevcuttur.

69. Nezarethane odalarında çalışır vaziyette acil çağrı butonlarının olduğu görülmüştür.

70. Nezarethanede kapasitesiyle eşit sayıda battaniyenin hazır bulundurulduğu, kişilerin kendilerine zarar vermelerinin önlenmesi için battaniyelerin kenar lastiklerinin kesilmiş olduğu görülmüştür. Nezarethanede kullanılan yastık ve battaniyelerin temiz olduğu görülmüştür.

71. Nezarethane odaları içerisinde tuvalet, banyo ve lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve banyo bölümü yarım kapı ile yatma/oturma alanından ayrılmıştır. Tutulanın kendisine zarar vermesini önlemek için banyo duş başlığı ve hortumunun duvara gömülü olduğu görülmüştür. Tuvalet ve lavabo musluklarının akar vaziyette olduğu bununla birlikte banyo ve tuvaletin engelli bireylerin kullanımına uygun olmadığı görülmüştür.

72. Tuvalet ve banyolarda sıcak su hizmeti bulunmamaktadır.

73. Tuvalet ve banyo bölümünde sıvı sabun, tuvalet kâğıdı, kâğıt havlu, şampuan gibi ürünlerin bulunmadığı görülmüş, bu ürünlerin ihtiyaç halinde tutulanlara verildiği öğrenilmiştir. Bu bölümde yapılan incelemede tuvalet ve banyoların genel olarak temiz olduğu görülmüştür.

74. Nezarethane bölümlerinin günlük olarak temizlendiği belirtilmiştir.

75. Nezarethane odalarının yapay aydınlatmasının koridorda yer alan lambalar ile doğal aydınlatmasının ise oda içindeki parmaklıklı ve telli pencerelerden gelen gün ışığı ile sağlandığı görülmüştür.

76. Havalandırmanın klima sistemi vasıtasıyla sağlandığı, ısıtmanın ise koridorlarda yer alan kalorifer petekleriyle sağlandığı görülmüştür.

77. Tutulanların yemek ihtiyacının öğretmenevi ile anlaşmalı olarak temin edildiği belirtilmiştir. Diyet yemek ihtiyacı halinde diyet menü de verildiği ifade edilmiştir.

78. Tutulanların sağlık muayenelerinde hekime bilgi vermesi durumunda gözetim altında kaldıkları süre içerisinde ilaç kullanımlarına izin verildiği, kullanımlarının takip ve kontrol edildiği ifade edilmiştir. Tutulanın yanında ilacının bulunmaması halinde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre hekim tarafından reçete edilen ilaçların temin edilerek tutulana ulaştırıldığı bilgisi edinilmiştir.

79. Acil tıbbî müdahale gereken durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezi aranarak ambulans çağrıldığı, tutulanın hastaneye götürülmesi gereken hallerde ise ilgili Cumhuriyet Savcısına bilgi verildiği ve Cumhuriyet Savcısının talimatına göre görevli personel eşliğinde tedavisi yapılmak üzere hastaneye sevkinin sağlandığı ifade edilmiştir.

80. İbadet etmek isteyen kişiler için Komutanlıkça seccade temin edildiği ifade edilmiştir.

81. Ziyaret Heyeti tarafından Nezarethaneye Alınanların Kaydına Ait Defter kayıtları incelenmiş, gözaltına alınan kişinin nezarethaneye giriş-çıkış saati, gözaltına alınma nedeni, üst aramasında teslim alınan eşyaları, kişinin müdafî veya tercüman talep edip etmediği, talep ettiyse gelen müdafinin bilgileri, haber verilmesini istediği yakını gibi hususların defterde yer aldığı görülmüştür.

82. Komutanlıkta 1 adet avukat görüşme odası olduğu görülmüştür.

83. Komutanlıkta sesli-görüntülü kayıt yapan kamera sisteminin mevcut olduğu bir ifade alma odasının bulunduğu görülmüştür.

84. Komutanlıkta UPS sistemine ve jeneratöre bağlı 13 adet güvenlik kamerası bulunmaktadır. Nezarethane odalarını gören 2 kamera ve koridorda 1 kamera bulunmaktadır. Ziyaret tarihinde elektrik sistemindeki tadilat nedeniyle elektrik kesintisi yaşandığı için kameralar kontrol edilememiştir. Komutanlık idaresi tarafından kamera görüntülerinin 7 gün süreyle saklandığı, nezarethanede tutulan olması durumunda görüntülerin harici bellekte ayrıca yedeklendiği ifade edilmiştir.

85. Nezarethane koridorunda Nezarethane Talimatnamesi olduğu görülmüştür.

86. Nezarethanelerin bulunduğu koridorun girişine yakalanan/gözüaltına alınan kişilerin sahip oldukları haklara ilişkin bilgilendirme formlarının 6 dilde asılı olduğu tespit edilmiştir.

87. Komutanlıkta, tutulanların üzerinden çıkan değerli eşya, para gibi eşyaların saklandığı kilitli eşya dolabının bulunduğu görülmüştür.

88. Personelin hizmet içi eğitim kapsamında İnsan Hakları, Hassas Gruplara Mensup Bireylerle İletişim, İşkence ve Kötü Muameleyi İnceleme ve Belgelendirme Eğitimi aldığı ifade edilmiştir.

III. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

A. Değerlendirme

89. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda iş birliği esasına dayanmaktadır. Komutanlık tarafından, Ziyaret Heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, İlçe Jandarma Komutanlığı personelinin ziyaret esnasında gösterdiği iş birliğine açık tutumları Ziyaret Heyeti tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

B. Tavsiyeler

90. Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı ve Narlıkuyu Karakol Komutanlığı bünyesindeki nezarethanelerin girişine yalnızca merdivenlerle erişilebildiği ve asansör veya engelli rampasının bulunmadığı görüldüğünden, engelli bireylerin kullanımına uygun¹², makul bir düzenlemenin¹³ yapılması,

91. Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı, Atakent Jandarma Karakol Komutanlığı ve Narlıkuyu Jandarma Karakol Komutanlığı nezarethanelerinde engelli bireylere uygun banyo,

¹² BM Engelli Hakları Sözleşmesi (CRPD), Madde 9:... “Kamuya açık olan özel işletmelerin ve kuruluşların engelliler için erişilebilir olmasını sağlamak...”

¹³ 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendi şöyledir: “Makul düzenleme; engellilerin insan haklarını ve temel özgürlüklerini tam ve diğer bireylerle eşit şekilde kullanmasını veya bunlardan yararlanmasını sağlamak üzere belirli bir durumda ihtiyaç duyulan, ölçüsüz veya aşırı bir yük getirmeyen, gerekli ve uygun değişiklik ve tedbirleri ifade eder.”

tuvalet ve lavabonun bulunmadığı göz önüne alınarak buralara engelli bireylerin kullanımına uygun şekilde tutunma barlarının konulması¹⁴,

92. Silifke İlçe Jandarma Komutanlığı, Atakent Jandarma Karakol Komutanlığı ve Narlıkuyu Jandarma Karakol Komutanlığı nezarethanelerinde bulunan banyo ve tuvaletlerde sıcak su sağlanması için gerekli çalışmaların başlatılması,

93. Atakent Jandarma Karakol Komutanlığı ve Narlıkuyu Jandarma Karakol Komutanlığı bünyesindeki güvenlik kamerası kayıt sürelerinin en az 30 gün olacak şekilde uzatılmasına ilişkin düzenleme yapılması

hususları tavsiye edilmektedir.

¹⁴ BM Engelli Hakları Sözleşmesi madde 14: “Taraf Devletler engelli kişiler eğer herhangi bir süreç sonunda özgürlüklerinden mahrum edildiyse; bunun diğer bireylerle eşit koşullar altında yapılmasını; engellilerin uluslararası insan hakları hukukuna uygun olarak güvencelere sahip olmasını ve makul düzenlemeye ilişkin hükümler dâhil olmak üzere Sözleşme'nin hedefleri ve ilkeleriyle uyumlu muamele görmesini sağlar.” Committee on the Rights of Persons with Disabilities, Guidelines on article 14 of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities: The right to liberty and security of persons with disabilities, 2015, para. 18; BM Engelli Hakları Sözleşmesi'nin denetim mekanizması olan Engelli Hakları Komitesi tarafından hazırlanan Engelli Kişilerin Haklarına Dair Sözleşme'nin 14. Maddesine İlişkin Kılavuz İlkeler uyarınca Taraf Devletlerin; “alınan engelli kişilerin alıkonuldukları yerde bağımsız olarak yaşayabilmelerini ve günlük yaşamın tüm yönlerine tam olarak katılabilmelerini sağlamak için, banyo, avlu, (...) gibi çeşitli alanlara ve hizmetlere diğerleriyle eşit bir şekilde erişimlerinin sağlanması da dâhil olmak üzere, ilgili tüm önlemleri alması” gerektiğini, aksi takdirde “erişilebilirlik ve makul düzenleme eksikliğinin engelli kişilerin Sözleşme'nin 17. maddesiyle bağdaşmayan ve 15(2) maddesinin ihlalini teşkil edebilecek standart altı alıkonulma koşullarına maruz bırakabileceğini” vurgulamaktadır